Sisäministeriö
Rajavartio-osasto
Lainsäädäntöneuvos Anne Ihanus

21.1.2019

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 224/2018 vp)

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa. Laki korvaisi ulkomaalaisrekisteristä annetun lain, joka ehdotetaan kumottavaksi. Ehdotettavaan lakiin keskitettäisiin lisäksi henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely maahanmuuton hallinnonalan muista laeista.

Esitys on osa sisäministeriön hallinnonalan tietosuojalainsäädännön uudistusta, johon kuuluu myös eduskunnan käsiteltävänä parhaillaan oleva ehdotus Rajavartiolaitoksen henkilötietolain kokonaisuudistukseksi (HE 241/2018 vp). Sisäministeriön rajavartio-osasto on osallistunut esitystä valmistelleen työryhmän työskentelyyn. Myös esitysten jatkovalmistelussa on tehty yhteistyötä, ja rajavartio-osaston esittämiä näkemyksiä on otettu huomioon lakiehdotuksessa.

Käsittelytarkoituksiin perustuva sääntely

Ulkomaalaisrekisterilain rekisterilähtöinen sääntely ehdotetaan korvattavaksi henkilötietojen käsittelytarkoituksia koskevalla sääntelyllä. Rajavartio-osasto pitää käsittelytarkoitusperusteiseen sääntelytapaan siirtymistä kannatettavana. Vastaava ratkaisu on omaksuttu myös Rajavartiolaitoksen henkilötietolain uudistusta koskevassa esityksessä. Yhtenäisen sääntelyratkaisun omaksuminen sisäministeriön hallinnonalan erityislainsäädännössä on tarkoituksenmukaista lain soveltajien kannalta.

Esityksen perusteluissa todetaan, että valmistelussa on tunnistettu haasteita useiden henkilötietolakien osittain päällekkäisiin soveltamisaloihin liittyen. Sovellettavan henkilötietolain tunnistaminen yksittäistapauksessa voi olla tulkinnanvaraista, jos on kyse usean viranomaisen henkilötietolain soveltamisalan piiriin kuuluvasta henkilötiedon käsittelytarkoituksesta (s. 28). Rajavartiolaitoksen hallinnonalan osalta kyse on erityisesti henkilötietojen käsittelystä, joka liittyy ulkomaalaisen maahantuloon ja maastalähtöön sekä näitä asioita koskevaan päätöksentekoon ja valvontaan. Käsitteellisesti tähän voidaan katsoa kuuluvan myös esimerkiksi rajavalvonta.

Lakiehdotuksen 1 §:n mukaan lakia sovellettaisiin pykälässä mainittujen tietojen käsittelyyn, jollei muualla laissa toisin säädetä. Rajavalvontaan liittyvästä henkilötietojen käsittelystä säädettäisiin Rajavartiolaitoksen henkilötietolaissa. Rajavalvonta perustuu ensisijaisesti Schengenin rajasäännöstöön (EU) 2016/399 ja rajavartiolakiin (578/2005). Maahanmuuttohallinnon henkilötietolakia sovellettaisiin

Rajavartiolaitoksen suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn silloin, kun kyse on esimerkiksi turvapaikkahakemusten rekisteröinnistä, josta säädetään ulkomaalaislaissa (301/2004) ja jota koskevat tiedot talletetaan ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään (lakiehdotuksen 4 §).

Rajavartio-osasto katsoo, että Rajavartiolaitoksen lakisääteisiin tehtäviin liittyvä henkilötietojen käsittely jakautuu tarkoituksenmukaisesti eri henkilötietolakien soveltamisalaan. Soveltamisalojen osittaisella päällekkäisyydellä ei arvioida olevan merkittäviä käytännön vaikutuksia lain soveltamisen kannalta.